

ESSENBEEK

DE FLOERE

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK VERSLAG VAN DE RESULTATEN

Projectcode: 2017J169

Datum: 15/10/2017

BART
BOT
ARCHEOLOGIE

Titel: **Archeologienota Essenbeek De Floere**

Erkend archeoloog: **Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114**

Auteurs: **Bart Bot**

Advies specialisten: /

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: **2017J169**

Intern projectnummer: **2017.004**

Locatiegegevens: **Halle, Essenbeek, De Floere, Keerstraat, Warandenberg**

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: **xmax, ymax; xmin, ymin: 142592, 156595; 142405, 156424**

Kadastergegevens: **Halle, afdeling 2, sectie K, perceelnummers 71/P - 71/V - 71/W - 76/E - 88/L - 88/M - 94/E**

Betrokken actoren: **Bart Bot (erkend archeoloog), Maarten Cromphout (GOEN studiebureau)**

Plaats en datum: **Ledeberg, 28/03/2020**

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie.

Bart Bot Archeologie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

1.	Inleiding -----	1
1.1.	Onderzoeksopdracht -----	1
1.2.	Wettelijk kader -----	2
1.3.	Randvoorwaarden -----	2
2.	Onderzoeksmethode -----	3
2.1.	Motivering-----	3
2.2.	Organisatie -----	3
3.	Aanleiding -----	4
3.1.	Huidige toestand -----	4
3.2.	Geplande werken-----	6
3.3.	Impactbepaling van de geplande werken-----	8
4.	Assesmentrapport -----	8
4.1.	Topografische situering-----	8
4.2.	Landschappelijke situering-----	11
4.3.	Bodemkundige situering-----	13
4.4.	Geologische situering-----	14
4.5.	Historische situering -----	16
4.6.	Archeologische voorkennis -----	20
5.	Synthese -----	22
5.1.	Archeologisch verwachtingspatroon-----	22
5.2.	Onderzoeksvragen-----	23
6.	Besluit-----	25
7.	Bibliografie-----	26
8.	Figurenlijst -----	27

1. INLEIDING

1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande bouw van nieuwbouwwoningen te Essenbeek (Vlaams-Brabant). Het projectgebied wordt in deze studie Essenbeek De Floere genoemd.

Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. **In het kader van deze verkavelingsaanvraag werd reeds een bekrachtigde archeologienota bekomen¹. Deze aanvraag betreft een wijziging in het verkavelingsplan.**

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

¹ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/5164>

1.2. WETTELIJK KADER

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 13199m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen.

1.3. RANDVOORWAARDEN

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. MOTIVERING

Doel van het bureauonderzoek is een zo helder mogelijk beeld te vormen van het archeologisch potentieel. Deze drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. Deze archeologische verwachting wordt getoetst en vergeleken met de geplande werken. Op die manier kan een gefundeerde uitspraak gedaan worden of er al dan niet verder archeologisch onderzoek is aangewezen.

2.2. ORGANISATIE

Om de archeologienota op te stellen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Zo werden diverse bouw- en funderingsplannen verkregen om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen om de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen vormen van de fysisch-geografische situatie, een historisch kader te schetsen en bekende archeologische vindplaatsen te kunnen aantonen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Het meeste kaartmateriaal werd teruggevonden via Geopunt². Dit is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Daarnaast werd gebruik gemaakt van Cartesius³, een databank met kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied en de ruime omgeving ervan werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed (CAI)⁴ geraadpleegd.

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

De gebruikte bronnen waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

² <https://www.geopunt.be/kaart>

³ <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

3. AANLEIDING

3.1. HUIDIGE TOESTAND

Het plangebied bevindt zich te Essenbeek (Vlaams-Brabant) en heeft een oppervlakte van circa 13199m². Binnen het plangebied staat momenteel één woning ter hoogte van De Floere nummer 12. De woning heeft een oppervlakte van circa 150m² en bevat een kelder van 16m² ter hoogte van de inkomhal. In de zuidwestelijke zone van het plangebied staan enkele kleinere bijgebouwen (circa 90m²) De rest van het plangebied bestaat uit grassland met verspreid enkele bomen.

Figuur 1 Orthofoto 2019 met projectie van het plangebied (bron: geopunt)

Figuur 2 Zicht vanaf de Floere op woning nr. 12 (bron: google).

3.2. GEPLANDE WERKEN

De werken starten in een eerste fase met de afbraak van het gebouw nr. 12 en het rooien van enkele bomen. Nadien worden 19 nieuwbouwwoningen met tuin gerealiseerd, met een oppervlakte variërend tussen 289m² en 634m². Een wegenis zorgt voor de verbinding tussen de woningen en De Floere. In het uiterste westen van het plangebied wordt een wadi voorzien.

Figuur 3 Uitsnede uit het plan der werken. (bron: initiatiefnemer)

3.3. IMPACTBEPALING VAN DE GEPLANDE WERKEN

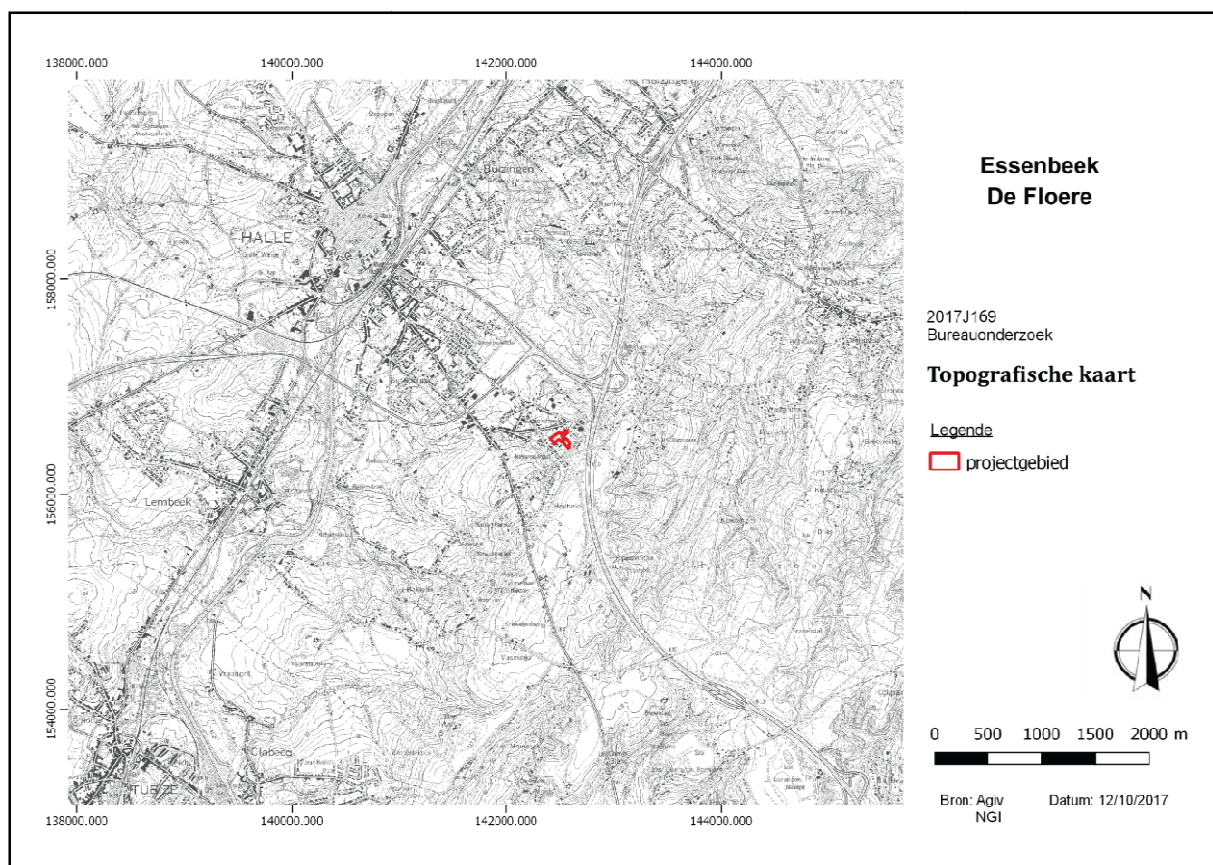
De werken zullen een grote impact hebben op de ondergrond: het graven van de funderingen, de aanleg van diverse nutsleidingen, zwaar rollend verkeer binnen het plangebied en de aanleg van de wadi.

4. ASSESMENTRAPPORT

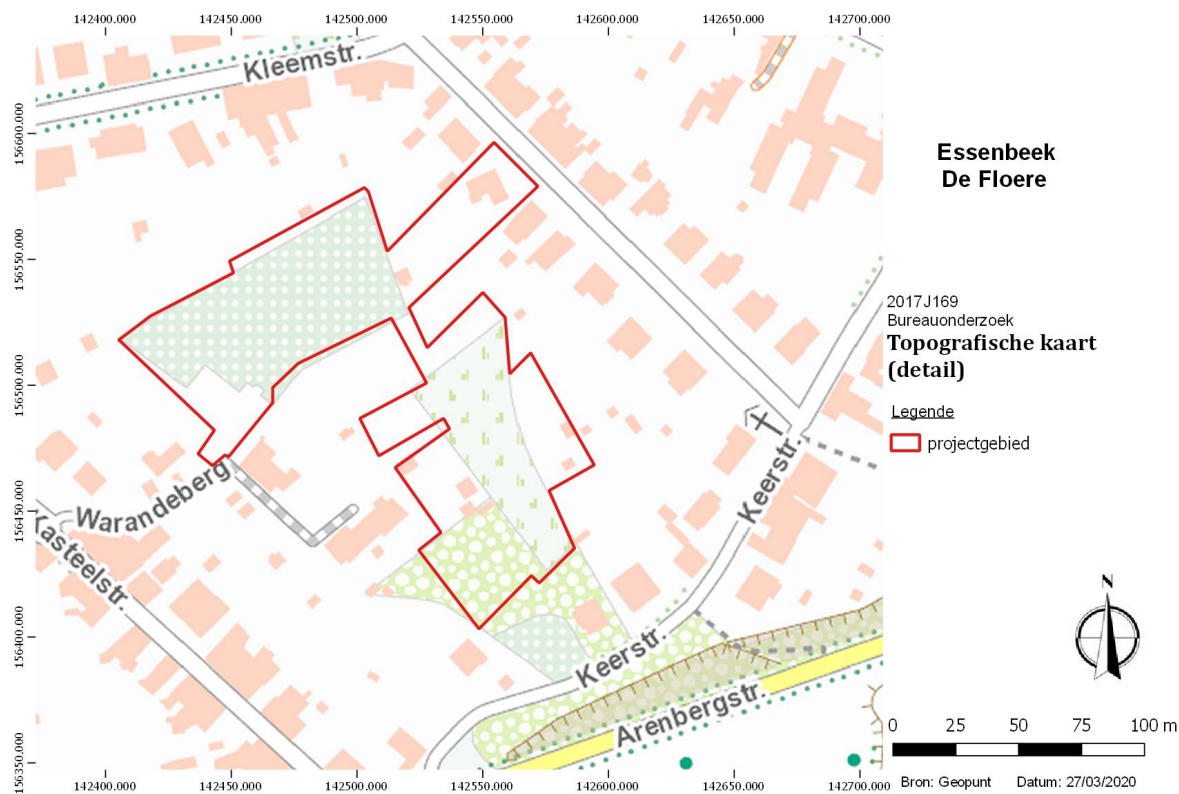
4.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING

Het projectgebied bevindt zich te Essenbeek, een gehucht van de stad Halle. Het gehucht ligt in het zuidwesten van de provincie Vlaams-Brabant. Het projectgebied ligt tussen de Warandeborg in het zuidwesten, De Floere in het noordoosten, de Keerstraat in het zuidoosten en de Kleemstraat in het noordwesten. Kadastraal is het projectgebied terug te vinden onder: Halle, afdeling 2, sectie K, perceelnummers NRS. 71/P - 71/V - 71/W - 76/E - 84/L 84/K - 88/L - 88/M - 94/E.

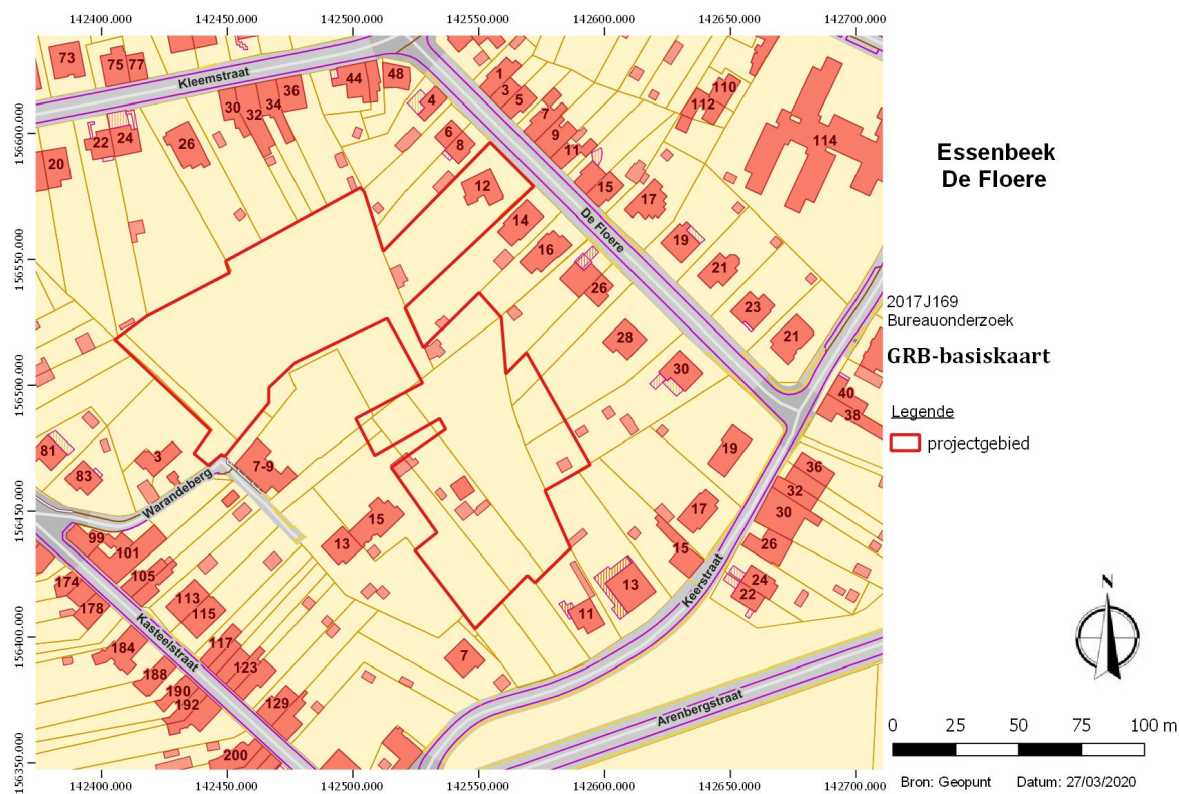
Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied onderverdeeld in hoofdzakelijk één type. Het grootste deel van het terrein heeft een witte kleur. Dit komt overeen met akkerbouw. Een deel in het oosten van het plangebied staat gekarteerd als weiland (gele kleur). In het uiterste noordoosten en zuidwesten van het plangebied komt een rode kleur voor (Andere Bebouwing).

Figuur 4 Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt en NGI)

Figuur 5 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt en NGI)

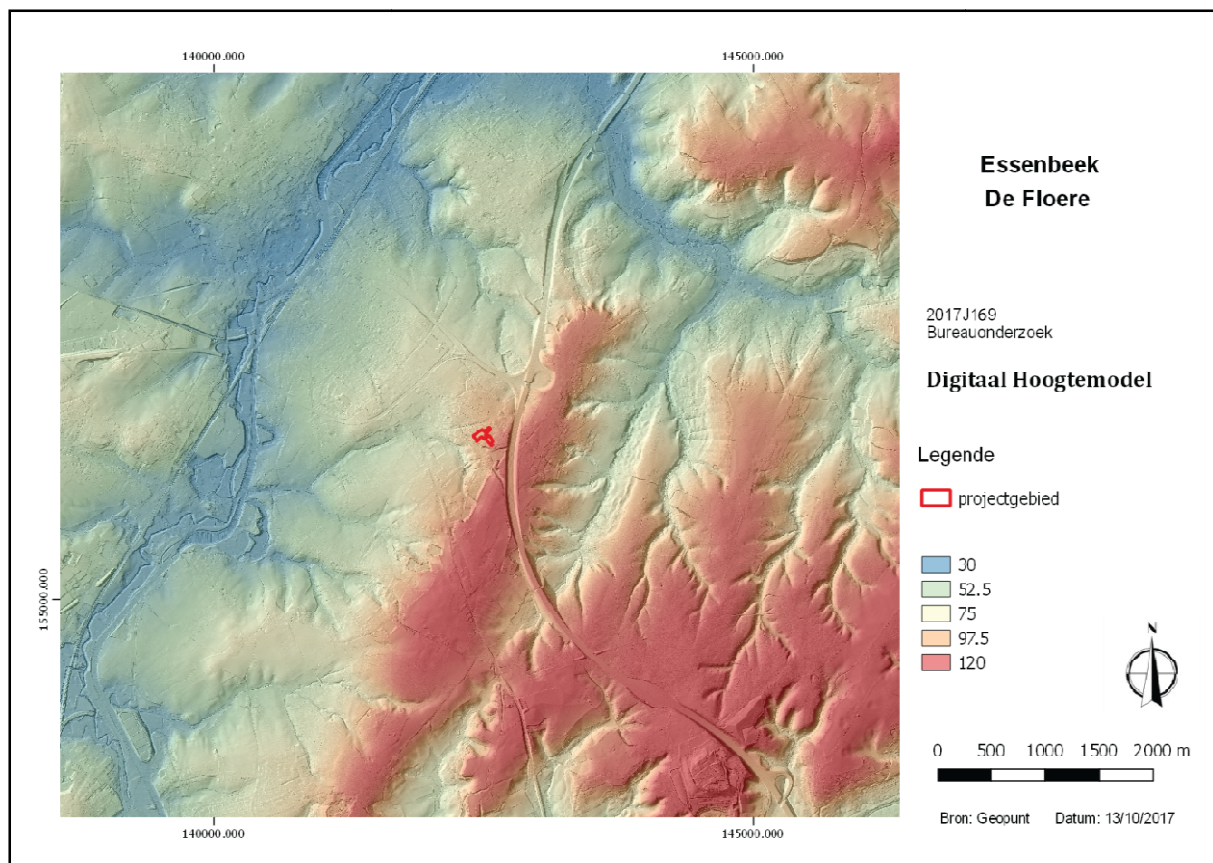
Figuur 6 Kadasterplan met aanduiding van de perceelnummers. (bron: geopunt)

4.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING

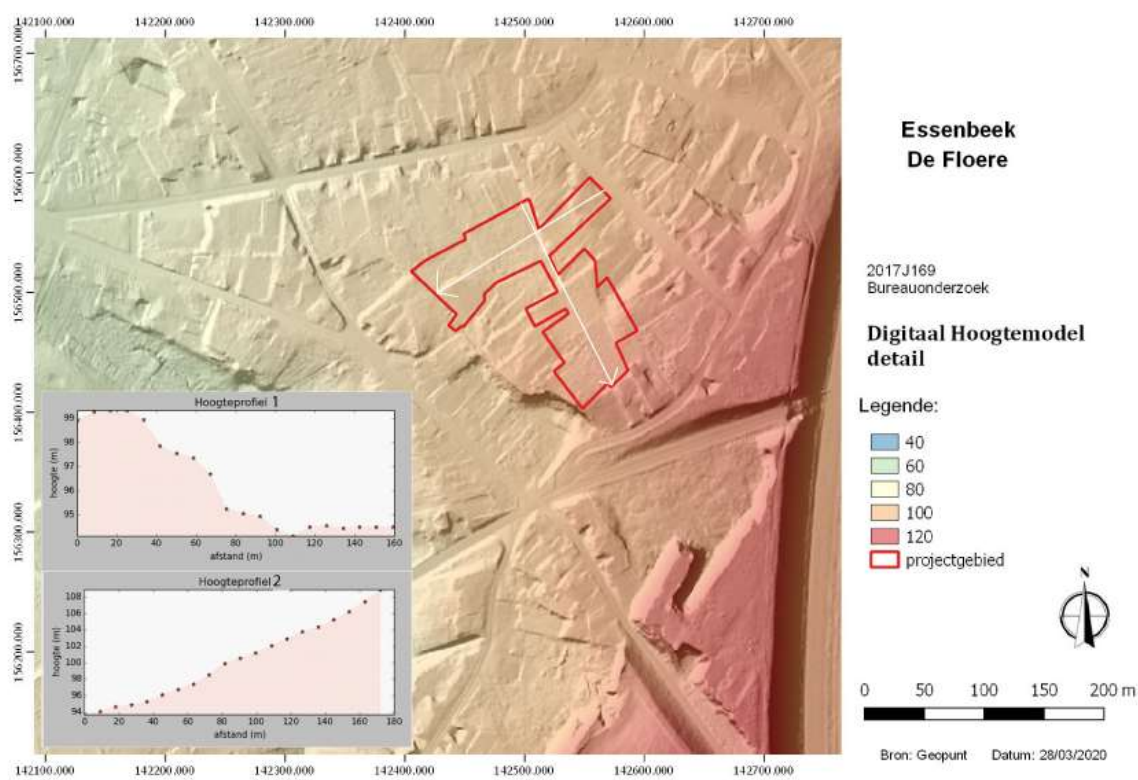
Essenbeek behoort tot de zandleemstreek. Deze streek vormt de overgang tussen de noordelijke zandgordel en de leemgordel in het zuiden. Vandaar dat de noordelijke zijde meer zandig is en de zuidelijke gronden meer lemig zijn. De oostelijke flank van de Zennevallei, waar het projectgebied toe behoort, wordt gekenmerkt door een sterk ingesneden reliëf. Eenmaal uit de quasi vlakke Zennevallei bereikt men hoogten van 100 meter en meer. Het gebied is heuvelig en sterk versneden en wordt gekenmerkt door het voorkomen van diepe smalle beekdalletjes naast hoge heuveltoppen. Relatief vlakke delen nemen slechts kleine oppervlakten in. Het projectgebied is 300m ten zuidwesten van de Kleine Beek gesitueerd en 850m ten oosten van de Vijverbeek.

Het projectgebied ligt op de westelijke flank van een noordoost-zuidwest georiënteerde heuvelrug, onderdeel van de Brabantse leemstreek. Het plangebied daalt naar het zuidwesten. De hoogte van het plangebied daalt van +99m TAW naar +94m TAW. Hoogteprofiel 2 toont het reliëfverschil van het noordwesten naar het zuidoosten. Op dit hoogteprofiel is een zeer sterke stijging van het reliëf op te merken richting het zuidoosten. De TAW stijgt van +94m TAW in het noordwesten naar +108m TAW in het uiterste zuidoosten.

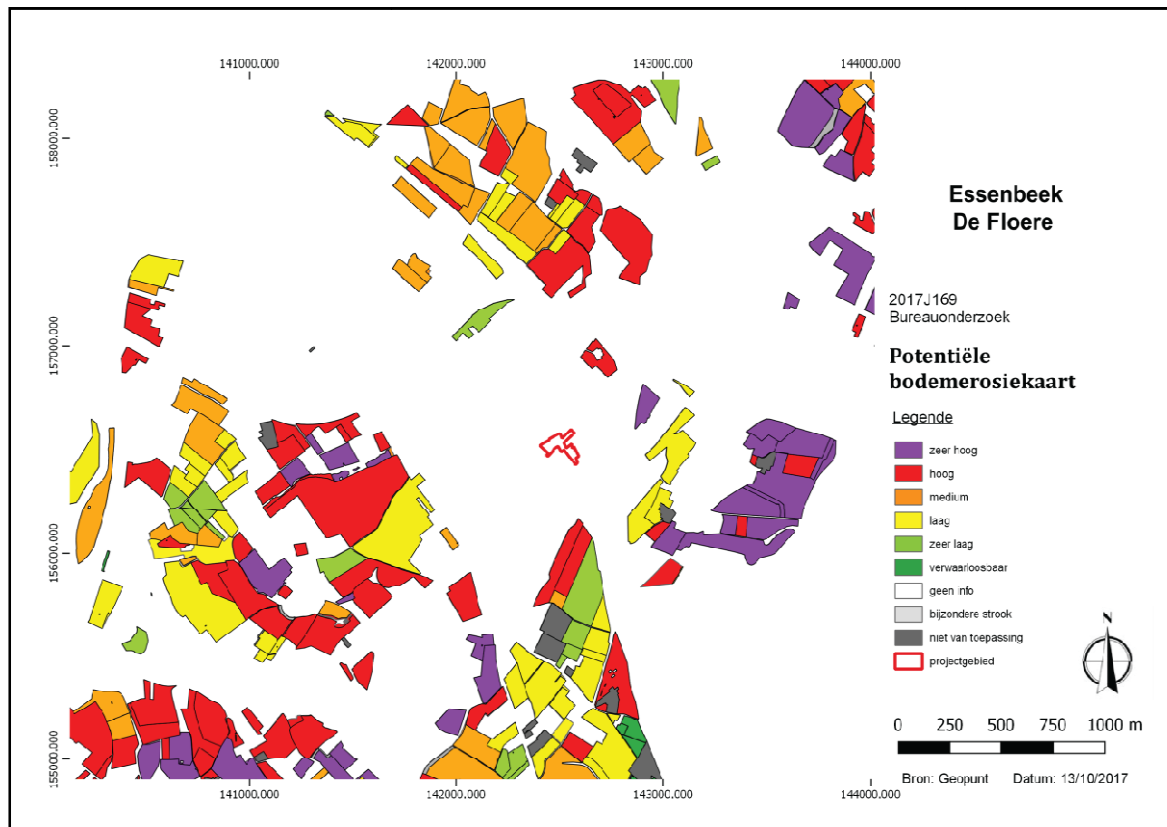
De bodemerosiekaart is ter hoogte van het plangebied wit gekleurd wat betekent dat er geen info voorhanden is. Rondom het plangebied komen zowel lichtgroene en groene kleuren voor wat overeenkomt met een zeer laag tot verwaarloosbaar potentieel op erosie; maar ook rode en oranje kleuren wat overeenkomt met medium tot hoog potentieel op erosie.

Figuur 7 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

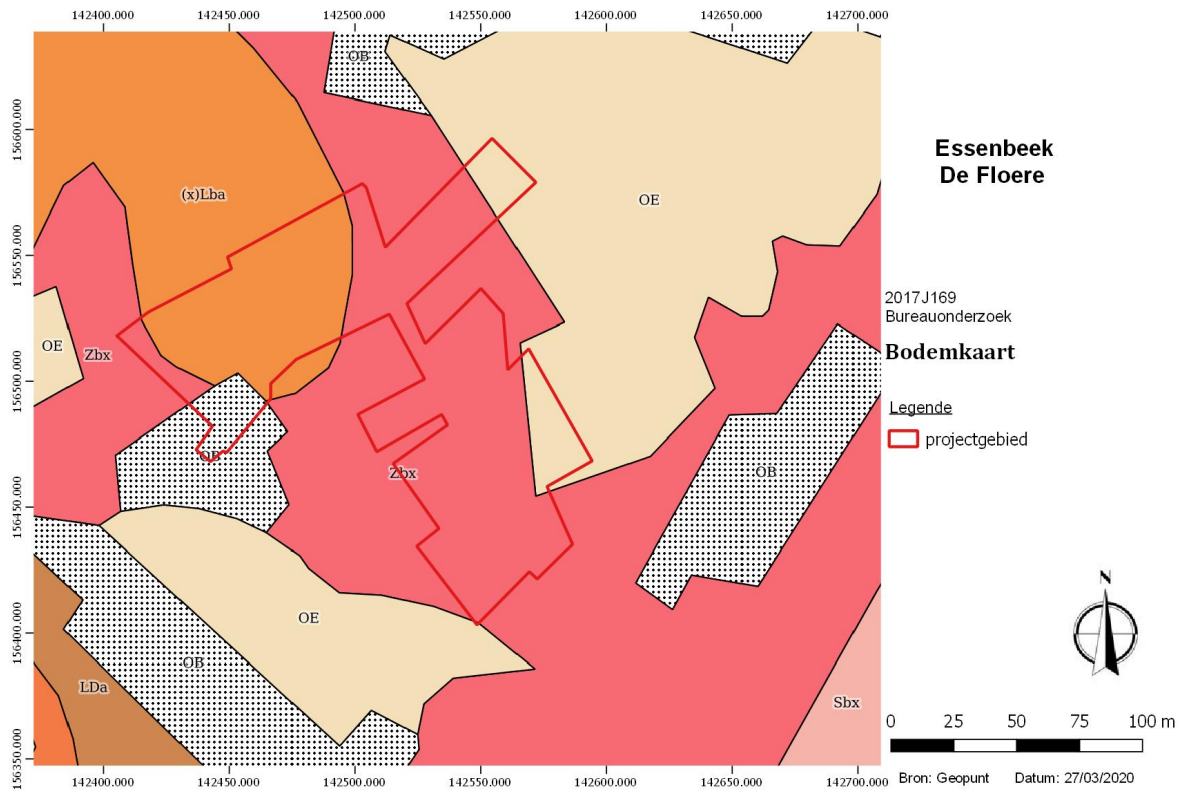
Figuur 8 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (bron: geopunt)

Figuur 9 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

4.3. BODEMKUNDIGE SITUERING

De bodemkaart ter hoogte van het plangebied staat in het uiterste noordoosten en het zuidwesten als **OB en OE** gekarteerd, wat overeenkomt met bebouwde zone en antropogene geroerde grond. In het oostelijke deel van het plangebied komt een **Zbx** grond voor. Dit is een droge zandbodem met onbepaald profiel. In het westen staat de bodem gekarteerd als **(x)Lba**, een droge zandleembodem met textuur B-horizont.

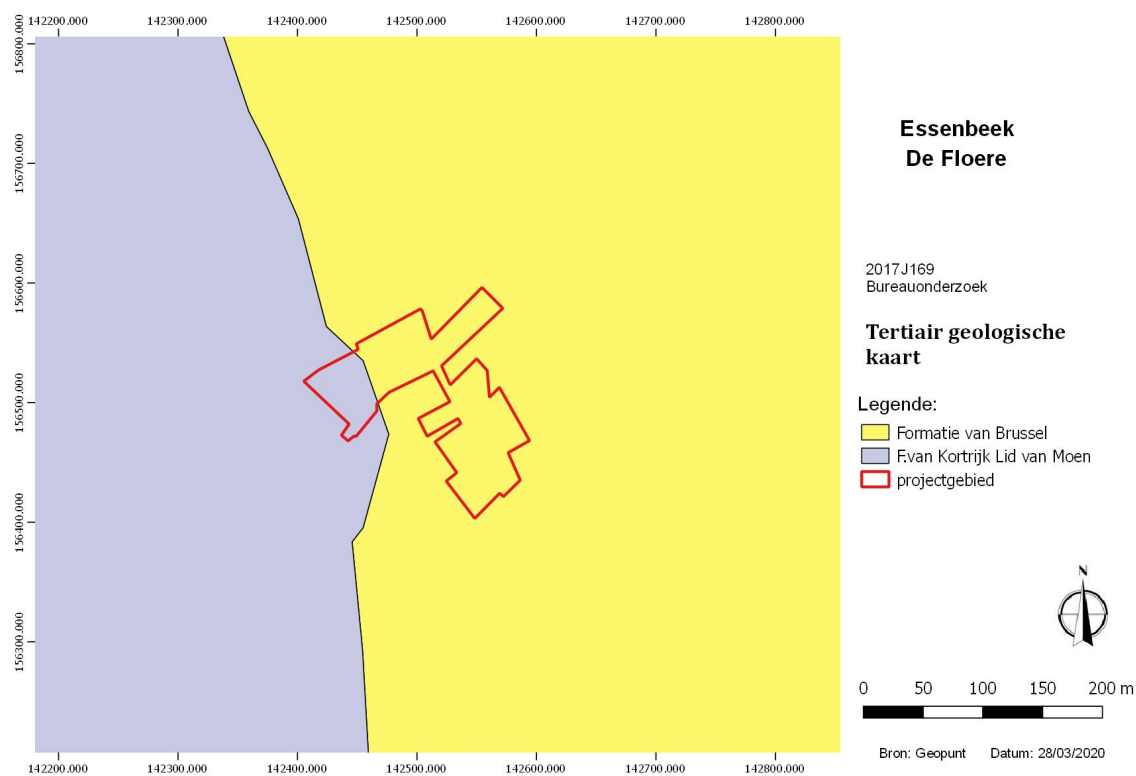
Figuur 10 De bodemkaart en situering van het plangebied. (bron: geopunt)

4.4. GEOLOGISCHE SITUERING

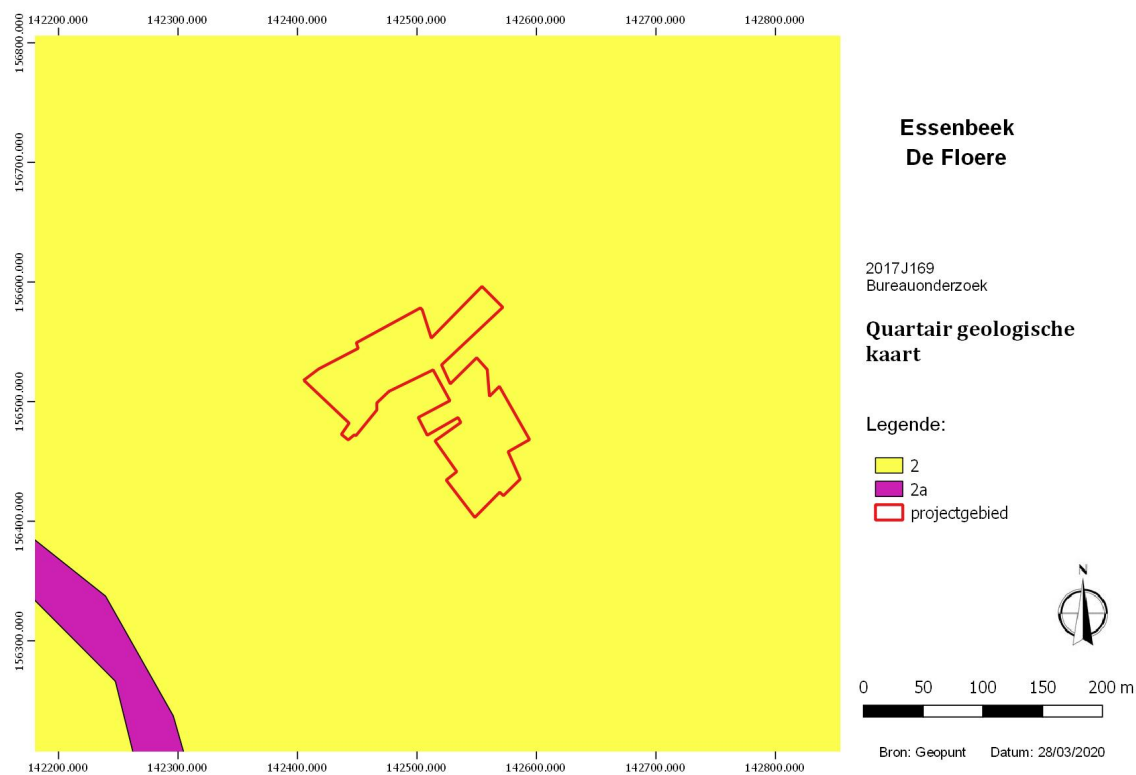
Op de tertiair geologische kaart bevindt het plangebied zich op de scheiding van enerzijds de Formatie van Kortrijk, het **Lid van Moen** en anderzijds de **Formatie van Brussel**. Dit zijn respectievelijk grijze klei en beekgrijs fijn zand, kalkhoudend, soms fossielhoudend met kiezel- en kalkzandsteenbanken.

De quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type **2**. Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijk en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. Mogelijks zijn hellingsafzettingen uit het Quartair aanwezig.

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 11 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 12 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

4.5. HISTORISCHE SITUERING

4.5.1. ALGEMEEN⁵

De historische en morfologische ontwikkeling van Essenbeek, een gehucht van en ten zuidoosten van Halle, op de rand van het Hallerbos, werd in belangrijke mate bepaald door het sinds 1878 verdwenen kasteel. De oorsprong van het volledig omwaterd kasteel, sinds begin 17de eeuw zetel van de heerlijkheid Essenbeek, gaat vermoedelijk terug tot de 13de of 14de eeuw. Het was strategisch ingeplant in het moerassig gebied ter hoogte van de bronnen van de Essenbeek of Vijverbeek, langsheen de Nijvelsebaan, vanouds de belangrijke verbindingsweg van Halle met het graafschap Henegouwen.

De smalle strook van de Boterham, die samen met de Kromstraat en aanpalende, het oorspronkelijke gehucht Essenbeek vormt bestaat uit grotendeels losse lintbebouwing. De vele plaatsnamen die naar heiden verwijzen en de afwezigheid van dominerende hofsteden duiden er op dat we hier met voornamelijk een heidegehucht te doen hebben.

De benaming 'Essenbeek' (zoals ook Boterham en Rode) verwijst door zijn hedendaags Nederlands naar een recentere kolonisatie dan de vele Frankische 'ingaheimnamen' in het Pajottenland. In de Zennevallei komen dergelijke plaatsnamen ook wel voor maar in veel mindere mate. Dat wijst erop dat de Frankische kolonisatie in onze streken begon in het Pajottenland en slechts langzaam over de Zenne naar het oosten doordrong. De reden hiervoor was dat de Franken aanvankelijk om het befaamde Kolenwoud heen trokken.

Het kasteel van Essenbeek is ingestort in 1878. De kadasterkaart van Vandermaelen (ca. 1840) en een gravure van 1843 tonen het kasteel omringd door water en toegankelijk via een brug. De bedrijfsgebouwen die bij het kasteel behoren, bevinden zich op enige afstand aan de Kasteelstraat waar vandaag nog een monumentale poort staat. Er is niet één enkele aanwijzing te vinden dat dit kasteel ooit een militaire rol zou gespeeld hebben.

De Heren van Essenbeek zijn al bekend in 1330. Bijzonder bekende en machtige bewoners van het kasteel waren de Sauvages, met ondermeer een kanselier van Keizer Karel V. Toch wordt Essenbeek pas in 1619 tot heerlijkheid verheven door de aartshertogen Albrecht en Isabella. Er is in die tijd geen dorp Essenbeek aan te duiden. Pas in 1874 zal Essenbeek verheven worden tot een zelfstandige parochie. De kerk wordt gebouwd in het open veld, halfweg tussen Boterham en kasteel.

De afscheidingsaanvraag als een zelfstandige gemeente in 1883 werd niet toegestaan. De heraanleg van de Nijvelse steenweg als verkeersweg voor de lange afstand (1828-39) breidt de

⁵ FRANSSENS N., 2011, p. 14-17.

dorpsgrens verder uit tot aan de lintbebouwing langs die steenweg, maar met behoud van de Warande als een omvangrijke groene long.

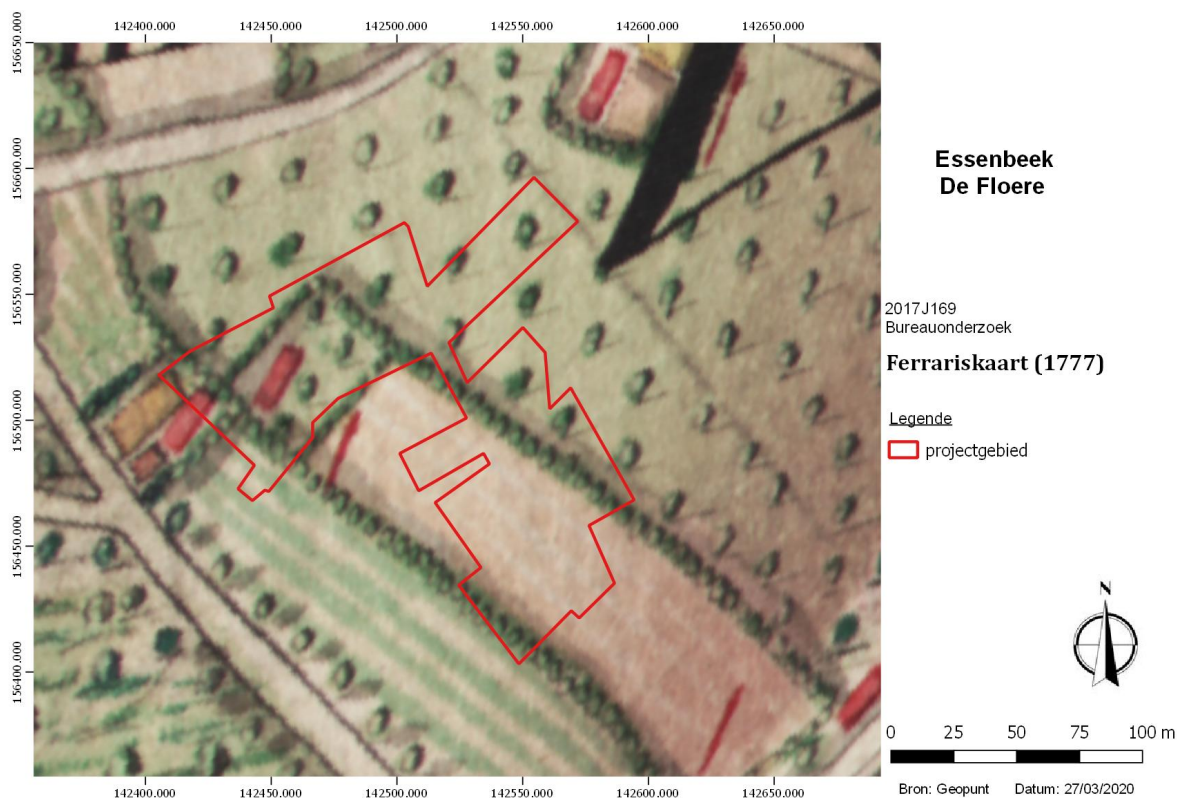
4.5.2. KAARTMATERIAAL

De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Het is een interessant document, omdat alle gebouwen ingemeten werden en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat deze kaart vooral vanuit een militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten.

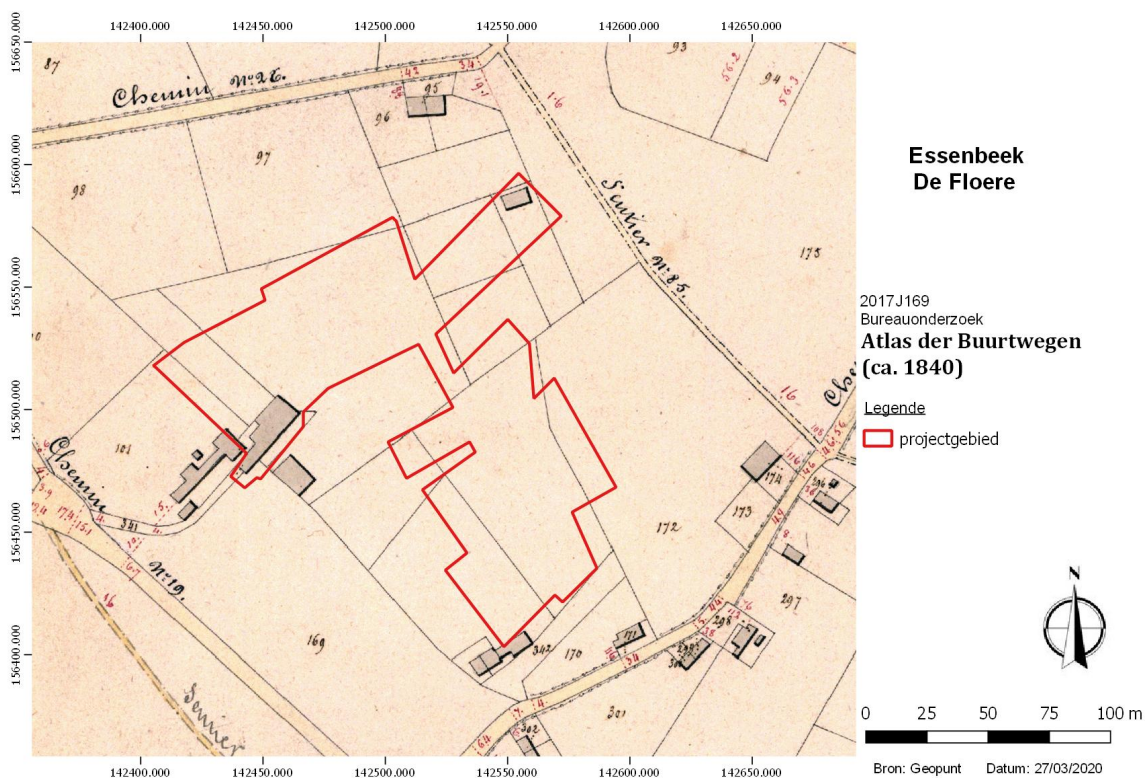
Het noordoostelijke deel van het plangebied wordt weergegeven als boomgaard. Het zuidwestelijke deel is akkerland, gescheiden door een haag. In het uiterste westen van het plangebied staat een hoeve omgeven door een boomgaard.

De kadastrale kaarten die tot de Atlas der Buurtwegen werden opgemaakt tussen 1843 en 1845 naar aanleiding van de uitvoering van een wet uit 1841. De bedoeling was een inventaris te maken van alle kleine wegen met openbaar karakter. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) staat de hoeve net binnen het plangebied afgebeeld. In het uiterste noordoosten lijkt er ook een woning te staan. De kaart Vandermaelen (1846-1854) is weinig gedetailleerd en biedt geen verdere informatie omtrent het plangebied. Opnieuw is de hoeve in het uiterste zuidwesten te zien.

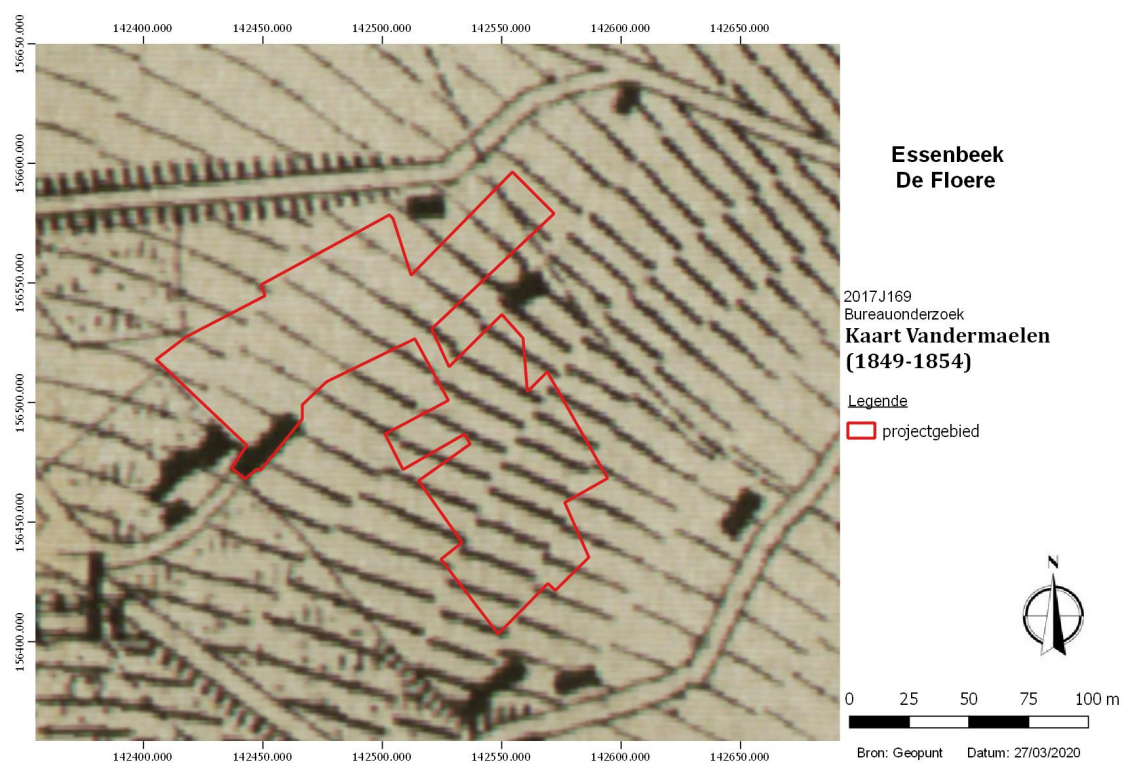
De Poppkaart (1842-1879) wordt niet afgebeeld ter hoogte van het plangebied. De orthofoto uit 1971 heeft geen goede resolutie. Wel zijn enkele bomen binnen het plangebied te herkennen. In het uiterste zuidwesten is een gebouw, vermoedelijk de al vermelde hoeve, waarneembaar. Ook op de orthofoto uit 1990 is de hoeve te herkennen. Tevens is in het noordoosten van het plangebied ook bewoning vast te stellen. Op de huidige orthofoto is de hoeve in het zuidwesten van het plangebied afgebroken.

Figuur 13 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 14 Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 15 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 16 Orthofoto uit 1971. (bron: geopunt)

Figuur 17 Orthofoto uit 1990. (bron: geopunt)

4.6. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving (buffer 1km) enkele archeologische vindplaatsen vastgesteld.

4.6.1. STEENTIJD EN METAALTIJDEN

Circa 750m ten noorden van het plangebied werd een neolithische vondstenconcentratie gedaan tijdens een archeologische veldprospectie (ID 1482). Op dezelfde afstand maar in het noordoosten werd eveneens een vondstenconcentratie uit het neolithicum gedaan (ID 3034). Op circa 1km ten noordwesten van het plangebied werd tijdens een prospectie lithisch materiaal uit het mesolithicum aangetroffen (ID 165573).⁶

⁶ VAN DE KONIJNENBRUG R., DEVROE A. & CLAESEN J., 2013.

Op 800m ten noordoosten van het plangebied bevinden zich enkele grafheuvels uit de metaaltijden. Het gaat om ID 158546, ID 151670 en ID 151671. Ten zuidwesten van het plangebied, op 800m, werd tijdens een opgraving⁷ losse vondsten uit de IJzerijd gedaan.

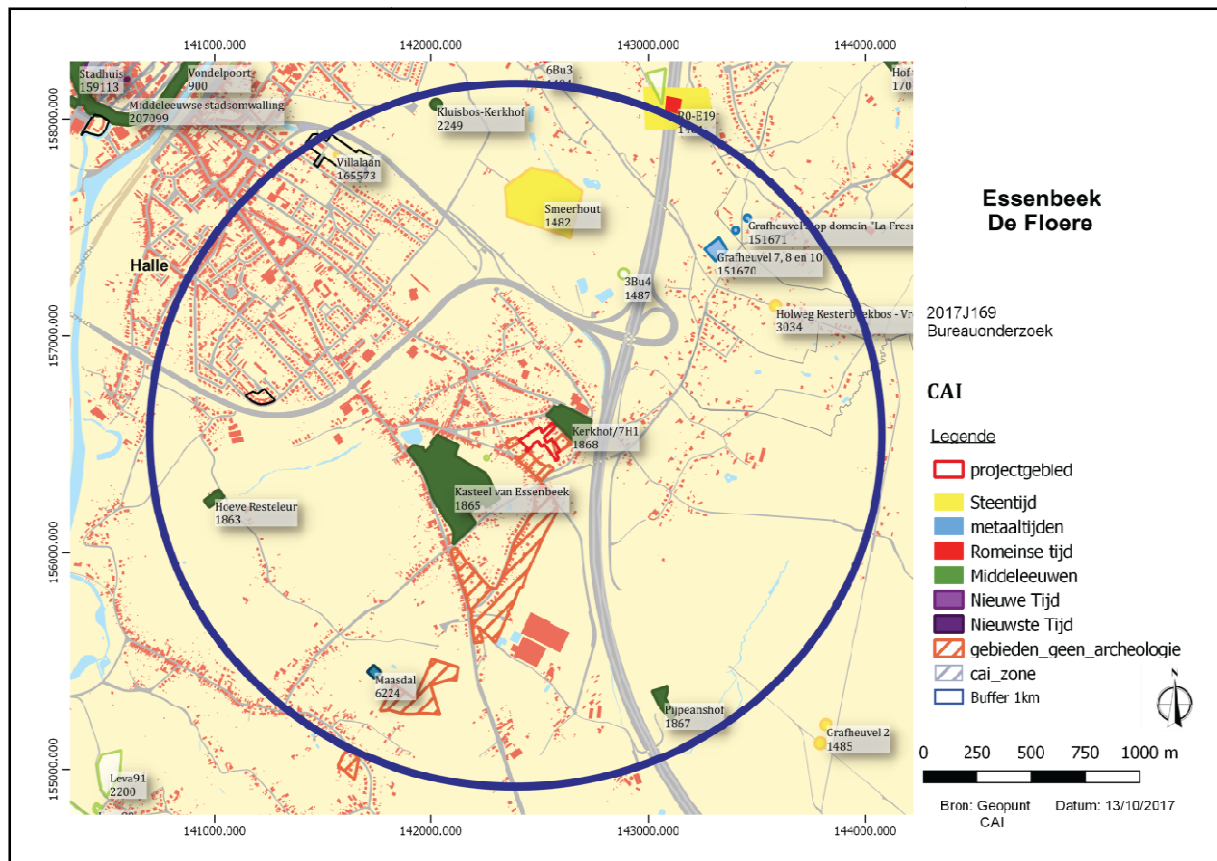
4.6.2. MIDDELEEUWEN

Op 900m ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een laatmiddeleeuwse hoeve, meer bepaald ID 1867. Ook 800m ten westen van het plangebied bevindt zich een hoeve met een gelijkaardige datering, ID 1863. Bijna 1km ten noorden van het plangebied werd een munt uit de late middeleeuwen gevonden (ID 2249). Op circa 250m ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich het kasteel van Essenbeek (ID 1865). Het kasteel zou vermoedelijk terug gaan op een motte. Tijdens niet nader te bepalen omstandigheden werden ter hoogte van ID 1868 (net ten noordoosten van het plangebied) verschillende menselijke beenderen (pestlijders?, verdwenen kerkhof?) aangetroffen.

Vermeldingswaardig is het bos dat zich ten zuidoosten van het plangebied uitstrekt. Het gaat om het Hallerbos - Lembeekbos – Maasdalbos, een typisch landschap van de Brabantse Ardennen, gekenmerkt door een golvende topografie met beekvalleien en boscomplexen, een beperkt aantal vergezichten begrensd door het reliëf.⁸

⁷ BORREMANS R. & RENSON G., 1983.

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10301>

Figuur 18 CAI (Centraal Archeologische Informatie) op GRB-basiskaart. (bron: CAI en geopunt)

5. SYNTHESE

5.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON

Op basis van bovenstaande informatie kan een archeologisch verwachtingspatroon naar voren worden geschoven. Er zijn geen bronnen beschikbaar om aan te tonen of het plangebied al dan niet bewoond was voor de 18de eeuw. Een eerste kaart, namelijk de Ferrariskaart uit 1777 toont aan dat het plangebied in gebruik was als akkerland en boomgaard. In het zuidwesten van het plangebied staat een hoeve⁹, deze situeert zich echter buiten het plangebied.

Landschappelijk gezien is het plangebied matig interessant voor jager-verzamelaars. Het is gelegen op een verhevenheid in het landschap, op korte afstand bevinden zich enkele

⁹ De hoeve werd nader onderzocht. Het betreft een nog bestaande zogenaamde langgestrekte hoeve ter hoogte van Warandeborg 3 en vastgesteld als bouwkundig erfgoed. De hoeve situeert zich buiten het plangebied (bron: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/217040> geraadpleegd op 17/10/17)

waterlopen. Voor de pre-agrarische gemeenschappen (paleolithicum t/m neolithicum) was een ecologisch divers landschap belangrijk. De mens trok zijn tijdelijke kampementen meestal op langs overgangszones van nat naar droog, zoals bijvoorbeeld op droge zandruggen in beekvalleien. In dergelijke gradiëntzones zijn namelijk de rijkste en meest diverse voedingsbronnen aanwezig en was drinkwater binnen handbereik. Het plangebied ligt niet echt in dergelijke gradiëntzone maar steentijdvondsten/sites zijn niet helemaal uit te sluiten.

Bij de introductie van de landbouw werd de geschiktheid van de bodem voor het plegen van akkerbouw een cruciaal criterium. De eerste akkers werden op de vruchtbaarste en makkelijk te bewerken gronden aangelegd. De bodems binnen het plangebied zijn geschikt voor landbouw. Bewoning vanaf het neolithicum valt bijgevolg landschappelijk gezien binnen de verwachting.

Op archeologisch vlak is duidelijk dat er nog maar weinig onderzoek is gebeurd rondom het plangebied. Dit betekent echter niet dat er geen potentieel is op kenniswinst. Concluderend kan gesteld worden dat het plangebied een hoog potentieel heeft op bewaarde steentijdartefactensites en op aanwezigheid van sites uit perioden vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd.

5.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. In de ruimere omgeving zijn vrij veel archeologische vindplaatsen gekend gaande van de steentijden tot de middeleeuwen. De ligging van het plangebied, meer bepaald op een flank van een heuvelrug, bleek in het verleden wel een sterke aantrekkingskracht te hebben uitgeoefend op populaties.

Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Binnen het plangebied staat één woning met een oppervlakte van circa 150m². Een deel van deze woning (16m²) is onderkelderd. In het zuidwestelijke deel van het plangebied staan enkele bijgebouwen (samen 90m²).

Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Niet van toepassing.

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De werken zullen een grote impact hebben op een deel van het bodemarchief (graven funderingen, aanleg nutsleidingen, zwaar rollend verkeer).

Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek.

Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Zie Programma van Maatregelen.

6. BESLUIT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande bouw van nieuwbouwwoningen te Essenbeek (Vlaams-Brabant). Het projectgebied wordt in deze studie Essenbeek De Floere genoemd.

Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 13199m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen.

Het plangebied bevindt zich te Essenbeek (Vlaams-Brabant) en heeft een oppervlakte van circa 11136m². Binnen het plangebied staat momenteel één woning ter hoogte van De Floere nummer 12. De woning heeft een oppervlakte van circa 150m² en bevat een kelder van 16m² ter hoogte van de inkomhal. De rest van het plangebied bestaat uit grasland met verspreid enkele bomen.

De werken starten in een eerste fase met de afbraak van het gebouw nr. 12 en het rooien van enkele bomen. Nadien worden 19 nieuwbouwwoningen met tuin gerealiseerd, met een oppervlakte variërend tussen 289m² en 634m². Een wegnis zorgt voor de verbinding tussen de woningen en De Floere. In het uiterste westen van het plangebied wordt een wadi voorzien. De werken zullen een grote impact hebben op een deel van het bodemarchief (graven funderingen, aanleg nutsleidingen, zwaar rollend verkeer).

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. In de ruimere omgeving zijn vrij veel archeologische vindplaatsen gekend gaande van de steentijden tot de middeleeuwen. De ligging van het plangebied, meer bepaald op een flank van een heuvelrug, bleek in het verleden wel een sterke aantrekkingskracht te hebben uitgeoefend op populaties.

7. BIBLIOGRAFIE

- <https://www.geopunt.be/kaart>
- <https://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

- BORREMANS R. & RENSON G., 1983., *Zuidwest Brabants Museum Catalogus 1. Archeologie, geschiedenis*, 33-34 en 36.

- BOURGEOIS J., MEGANCK M. & SEMEY J., 1998, Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, *Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5*, Gent pp. 97-98.

- FRANSSENS N., 2011, Historische-nederzettingsspatronen-in-Pajottenland-en-Zenne, in: *Hallensia*, jaargang 35, nr. 1, p. 14-17.

- GYSSELING M., 1960, *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, deel I A-M, s.l.

- VAN DE KONIJNENBRUG R., DEVROE A. & CLAESEN J., 2013., *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Halle - Villalaan*, Kortenaak: Archebo bvba.

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 Orthofoto 2019 met projectie van het plangebied (bron: geopunt).....	4
Figuur 2 Zicht vanaf de Floere op woning nr. 12 (bron: google).....	5
Figuur 3 Uitsnede uit het plan der werken. (bron: initiatiefnemer).....	7
Figuur 4 Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt en NGI).....	9
Figuur 5 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt en NGI).....	10
Figuur 6 Kadasterplan met aanduiding van de perceelnummers. (bron: geopunt).....	10
Figuur 7 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	12
Figuur 8 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (bron: geopunt)	12
Figuur 9 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	13
Figuur 10 De bodemkaart en situering van het plangebied. (bron: geopunt)	14
Figuur 11 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)	15
Figuur 12 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)	15
Figuur 13 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	18
Figuur 14 Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	18
Figuur 15 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	19
Figuur 16 Orthofoto uit 1971. (bron: geopunt).....	19
Figuur 17 Orthofoto uit 1990. (bron: geopunt).....	20
Figuur 18 CAI (Centraal Archeologische Informatie) op GRB-basiskaart. (bron: CAI en geopunt)	22